

Политическо представителство на етническите общности в държавите от Югоизточна Европа

Увод

От парламентарното представителство до механизмите за споделяне на властта, политическото участие на малцинствата може да приема различни форми. Все пак, въпреки наличието на разнообразие от инструменти за такова участие в Югоизточна Европа, реално то продължава да е ограничено и изостава зад политическата реторика. Една от причините за тази ситуация е недостатъчната информираност на мнозинството за гледните точки и специфичните нужди на малцинствените групи и липсата на разбиране, че политическото участие на малцинствата е от полза не само за самите тях, но и за цялото общество.

Исторически погледнато, образуването на малцинствените партии и договореностите за споделяне на властта са допринесли за подобряване на междуетническите отношения и засилването на позицията на малцинствата. Въпреки това трябва да бъдат взети предвид недостатъците на този подход, като например риска от етнизирание на политическия дебат, както е видно в страни, в които се организират партии по етнически признак, защитаващи единствено интересите на общността, която представляват. Освен това, такова политическо представителство чрез политически партии е възможно само за големи и добре организирани малцинствени групи.

Политическото участие и представителство на малцинствата е важен аспект на едно демократично общество, като се гарантира, че интересите на малцинствата са признати и реализирани по най-добрия начин, в приятелска и отворена среда и се насърчава лоялността на тези малцинства към държавата.

1. Международни стандарти и изисквания на ЕС

Международните стандарти за малцинствата и тяхното ефективно политическо участие се фокусират върху правата на малцинствата да имат достъп до всички форми на вземането на политически решения на всички съществуващи нива, без дискриминация.

Правото на ефективно участие на малцинствата е залегнало в международното право за правата на човека. Двата основни инструмента, които доразвиват това право са Международният пакт за граждански и политически права на Организацията на обединените нации (МПГПП) и Рамковата конвенция за защита на националните малцинства на Съвета на Европа (РКЗНМ).¹

И в двата инструмента, в допълнение към Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи и Протокол 12 към нея, се посочва, че това право трябва да се упражнява без дискриминация. Тези договори са широко ратифицирани от държавите от Югоизточна Европа. Политическото участие е неразделна част от ефективното участие, защитено в член 25 от МПГПП и член 15 от РКЗНМ.² Настоящите разпоредби определят изискването, че правото на участие трябва да се упражнява без дискриминация, че не могат да се налагат неоправдани ограничения при кандидатиране на изборите и гласуване, и че консултационните механизмите следва да се установят по такъв начин, че да се даде възможност на малцинствените групи за ефективно представяне и участие.

От 1993 г. насам Европейският съюз използва обвързаността с условия като средство, чрез което да оказва влияние върху участието на малцинствата в обществения живот на всички държави, които се стремят към членство в ЕС. Наборът от критерии за присъединяване, които трябва да бъдат изпълнени от държавите от Централна и Източна Европа, кандидатстващи за членство в ЕС, са установени в политически документ³ на Европейския съвет в Копенхаген през юни 1990 г. Този документ включва и политически аспект - в него се посочва, че за да бъдат допуснати до членство в ЕС, всички страни-кандидати трябва да са постигнали: "стабилност на институциите, гарантиращи демокрацията, върховенството на закона, правата на човека и зачитането и защитата на малцинствата". Специално внимание се отделя на по-широк кръг от въпроси, касаещи малцинствата, вариращи от завръщането на бежанците и вътрешно разселените лица, реституцията на собственост и правата за ползване, за пълното интегриране на малцинствата в обществения живот и културните,

¹ The Framework Convention: a key tool to managing diversity through minority rights: Adopted on 27 May 2016

² HRC General Comment 25 on the right to participate in public affairs, voting rights and the right of equal access to public service, Art 25 (1996), UN doc. CCPR/C/21/Rec.1/Add.7, para. 5.

³ <http://www.osce.org/odihr/elections/14304?download=true>